

Hříchy

Podle původu rozlišujeme hřích prvotní, dědičný a osobní. Prvotního hřích se dopustili Adam a Eva v ráji a my jsme po nich zdělili následky: to je dědičný hřích, s nímž se rodí každý člověk přicházející na svět. Osobní hřích je vědomé a dobrovolné přestoupení věčného Božího zákona, urážka Boha a neposlušnost jeho přikázání. Právníci říkají přestupek, přečin a zločin, ale jediné a vpravdě zlé je, co se protíví Božímu zákonu. Hřích může být spáchán myšlením, žádostí, slovem, skutkem nebo opomenutím dobrého, které jsme povinni vykonat. Myšlením se hřeší, když se člověk zdržuje dobrovolně při zlých myšlenkách a má v nich zalíbení. Žádostí (touhou) se hřeší, když se dobrovolně touží po něčem, co je hříšné. Aby lidské jednání bylo hříchem, je třeba, aby bylo vědomé, dobrovolné a proti Božímu zákonu. Lidské jednání je vědomé, jestliže rozum poznává, že ta věc je hříšná. Proto děti, které ještě nepřišly do rozumu, a úplní psychotici nemohou hřešit. Lidské jednání je dobrovolné, svolí-li k hříšné věci vůle člověka. Proto hříšné myšlenky a hříšná hnutí smyslnosti zůstávají tak dlouho bez viny, dokud jim vůle klade odpor nebo aspoň s nimi nesouhlasí. Lidské jednání je proti Božímu zákonu, směřuje-li nejenom proti Desateru Božích přikázání, nýbrž vůbec proti všemu, co Bůh nám přikazuje nebo zakazuje buď sám nebo skrze své zástupce.

Podle třech povinností, které člověk má, rozeznáváme hříchy proti Bohu, proti bližnímu a proti sobě. Podle součástí lidské přirozenosti bývá řeč o hříších těla a o hříších duchovních. Podle toho, z jakého zdroje hříchy vycházejí, dělí se na hříchy nevědomosti, hříchy křehkosti a hříchy zloby. Hříchy nevědomosti vznikají z nevědomosti zaviněné, hříchy křehkosti z předcházející vášně a hříchy zloby z převrácené vůle. Podle způsobu, kterým byl hřích spáchán, je hřích myšlenkou, žádostí, slovem, pohledem, skutkem nebo opomenutím dobrého, které jsme byli povinni vykonat a nevykonali jsme. Myšlením hřešíme, když se dobrovolně zdržujeme ve zlých myšlenkách a máme v nich zalíbení. Žádostmi hřešíme, když dobrovolně toužíme po něčem, co je hříšné. Bůh soudí i lidské myšlenky a žádosti. U proroka Jeremiáše (17,10) prohlašuje: „Já Hospodin zpytuji srdce a zkouším ledví.“

Podle způsobu provedení hříchů mluvíme o hříších vnitřních a vnějších. Vnitřního hřích se člověk dopouští trojím způsobem: prodlévá-li v myšlenkách při hříšném předmětu; touží-li po něčem hříšném; a raduje-li se ze hříchů již vykonaného. Prodlévání při hříšném předmětu nemusí trvat dlouho. Postačí, trvá-li záliba jenom okamžik. Touha po nedovoleném skutku je buď spojena s rozhodnutím vykonat jej nebo ne. Radovat se z důmyslu a obratnosti při spáchaném zločinu však není hřích, protože tato radost se týká důmyslu a obratnosti, ale ne hříšného činu. V podobenství o nespravedlivém správci Pán přece pochválil nepoctivého správce, že jednal opatrně (Lk 16,8). Vnitřní hříchy jsou téhož druhu a téže velikosti jako hříchy vnější. Protože žádost těla, žádost očí a pýcha života vedou člověka ke hříchům, statečně je potlačujeme! Jak lze

přemoci tyto žádosti, ukázal nám sám Spasitel, když byl pokoušen od ďábla. (Mt 4,1-11)

Co do osoby, která dělá hřích, rozeznáváme hřích vlastní a hřích cizí.

Hřích cizí

jsou hřích, které jsou sice udělány jiným, avšak ještě další nese spolu s ním vinu: „Nejenže to dělají sami, nýbrž i schvalují, když to dělají druzí.“ (Řím 1,32) Odpovědnost za hřích, které spáchali druzí, máme, když při nich jakýmkoli způsobem spolupracujeme. Tzv. „devatero cizích hříchů“ jich uvádí devět. Na cizím hřích má podíl:

1. kdo jinému ke hřích radí (například Rebeka poradila svému synu Jakubovi, aby podvodně na otci Izákovi vylákal prvorozenecké požehnání patřící Ezauovi; Roboamovi rádcové mu radili špatně, aby utiskoval lid, takže došlo k rozdělení království; Herodiada poradila své dceři Salome, že má na Herodovi žádat hlavu Jana Křtitele; velekněz Kaifáš radil Kristovým nepřátelům, aby Pána Ježíše zabili, takže měl na svědomí tolik hříchů, kolik lidí dbalo jeho rady a ji provedlo; starší lidu po zmrtvýchvstání dali strážným žoldněřům peníze a radili jim, aby lhali, že Kristovo tělo bylo z hrobu ukradeno, a jejich zloba se rozrůstá stále u všech, kteří následkem této lži nevěří ve vzkříšení Páně; sem patří všechny rady ke lži, podvodu, krádeži, pomluvě, odpadu od víry...);

2. kdo jinému hřích přikazuje (David přikázal, aby Uriáše dali v boji do největší řeže a pak od něho ustoupili, aby byl zabit; hříšná královna Jezabel vydala přísný rozkaz jménem krále, aby proti nevinnému Nábotovi postavili lživé svědky a odsoudili jej na smrt a ukamenovali, aby se její muž Achab mohl zmocnit Nábotova pozemku; Herodes Ukrutný dal pobít betlémská neviňátka a přikázal i mnohé další vraždy; takto se prohřešují rodiče, kteří přikazují dětem, aby lhaly, kradly, neúčastnily se bohoslužeb; i představení, kteří nařizují svým podřízeným cokoli hříšného, například křivě svědčit...);

3. kdo ke hřích jiného svoluje (Achab svoloval ke hříchům své ženy Jezabel; Pilát poznal a třikrát soudně prohlásil, že Ježíš je nevinný, a přece jej vydal kvůli žalobců, svolil k vášnivé nenávisti a ukrutné vraždě Bohočlověka, jen marně se vymlouval, že není vinen krví tohoto Spravedlivého, marně si myl ruce; podobně při smrti svatého jáhna a prvomučedníka Štěpána ti, kdo jej kamenovali, složili svá roucha u nohou mladého učence Šavla, který souhlasil se Štěpánovou smrtí, ač sám kameny nemetal, ovšem díky Štěpánově modlitbě později uznal svůj hřích, obrátil se a stal se z něho svatý apoštol Pavel; tak hřeší rodiče, kteří dovolují, aby si děti ponechaly nalezené věci, četly špatné knihy, navštěvovaly špatné zábavy, nechodily na bohoslužby; i představení, kteří svolují k hříšnému jednání podřízených...);

4. kdo jiného ke hřích navádí či svádí (Putifarova žena v Egyptě sváděla nevinného Josefa; Jeroboám, který po smrti krále Šalomouna na sebe strhl většinu království a aby svou část národa zdržel od náboženských slavností

v Jeruzalémě, postavil na obou koncích svého území dvě zlaté modly v podobě dobytčete, jímž se lid klaněl a přinášel oběti; hříchy jiných jsou vinni spisovatelé špatných knih; malíři a sochaři, kteří zhotovují obrazy a sochy urážející stud; ti, kdo nemravné knihy, obrazy a sochy vystavují či prodávají, pořádají špatné zábavy, šíří podvrtné názory, nosí neslušný šat...);

5. kdo hřích jiného schvaluje či dokonce vychvaluje (Židé, kteří chválili Heroda Agrippu I., že dal popravít apoštola Jakuba Staršího; lidé, kteří vychvalují hříšné jednání, například odpad od víry, lež, podvod, pomstu sebevraždu...);

6. kdo ke hříchu jiného mlčí či jej zamlčuje, je-li povinnost věc oznámit (Ruben mlčel ke hříchu bratrů; Áron k modloslužbě Izraelitů; rodiče, kteří mlčí ke hříchům svých dětí a je nenapomenou; představení, kteří mlčí ke hříchům svých podřízených; strážcové pořádku nebo majetku, kteří neudávají viníků; členové zákonodárných a správních sborů, kteří se neozvou proti nespravedlivým usnesením...);

7. kdo hřích jiného netrestá či nekárá, ač je tomu povinen (velekněz Heli byl potrestán záhubou svých synů i svou náhlou smrtí, že své nešlechtné a pohoršlivě žijící děti netrestal; vinni jsou všichni, kdo mají povinnost trestat, a nečiní to: rodiče, učitelé, představení, úřady...; kde vymizely tresty, tam mizí i kázeň, pak i bázeň Boží, odejde Boží požehnání a nakonec se dostaví pozdní nářek a slzy bez útěchy);

8. kdo bere podíl na hříchu jiného (Eva v ráji jedla ovoce ze zapovězeného stromu a dala též svému muži, ten bral podíl na jejím hříchu tím, že také jedl, místo toho měl odepřít a prosit Boha za milosrdenství; Šavel bral podíl viny při kamenování svatého Štěpána; Ananiáš prodal pole a peníze věnoval Církvi, avšak předstíral, že dal všechno, ale zatím si část tajně uschoval, i když si mohl ponechat vše, proto před svatým Petrem klesl mrtev, jeho žena Safira, která o té příhodě nevěděla a přišla později, lhala též a zastihl ji stejný osud; podíl na hříchu jiného mají pomocníci při krádeži, podvodu a poškozování majetku; přechovávající zloděje, kupci kradených věcí...); a

9. kdo hřích jiného hájí (tj. ti, kdo se zastávají špatných lidí, hájí hříšné jednání, jako například rodiče, kteří berou v ochranu špatné děti proti těm, kdo je kárají; lidé, kteří brání zločince proti strážci, obhajují lež, krádež, ničení majetku, podvrtné snahy, velezrádné jednání...).

Jsou lidé, kteří za peníze jsou schopni každého zločinu a dokáží každou křivdu, dokonce i vraždu, tak dokonale hájit, nejenže by viníka osvobodili, nýbrž málem ještě pro něj žádají odměnu. Křesťan se však modlí k Bohu za správné smýšlení i jednání, proto vždycky pamatuj, že je lépe raději zemřít než těžce hřešit! A kdybys snad byl tak nešťasten, že bys přece upadl do těžkého hříchu, ihned vzbud' dokonalou lítost, co nejdřív jdi ke svaté zpovědi a v budoucnosti buď opatrnější. Hřích musí být uznán, vyznán a odpuštěn. I tobě platí napomenutí, které dal Tobiáš svému synovi: „Po všechny své dny, synu, měj na paměti Hospodina. Nehřeš a nepřestupuj jeho přikázání.“ (Tob 4,6)

Hříchy do nebe volající

jsou hříchy, o kterých Písmo svaté výslovně říká, že volají do nebe o pomstu a zvláště přímo vyzývají Božskou spravedlnost, aby takového hříšníka potrestal. Hříchy do nebe volající jsou:

1. **úmyslná vražda**: „Hlas krve tvého bratra volá ke mně ze země,“ (Gn 4,10) řekl Hospodin Kainovi. Úmyslné vraždy se dopouští, kdo úmyslně a bezprávně ničí cizí život.

2. **sodomský hřích**: „Nárek na Sodomu a Gomoru je veliký, jejich hřích je velmi těžký,“ (Gn 18,20) řekl Hospodin Abrahámovi. Sodomským hříchem se prohřešuje, kdo páchá smilstvo proti přírodě, jak to dělali obyvatelé Sodomy.

3. **utiskování chudých, vdov a sirotků**: „Nebude nikomu stranit na úkor chudáka, ale vyslyší modlitbu ukřivděného. Nenechá bez povšimnutí úpěnlivou prosbu sirotka, ani vdovu, když v nářku vylévá své srdce.“ (Sir 35,13-14) Utiskováním chudých, vdov a sirotků proviňují se všichni, kteří proti chudým, vdovám a sirotkům jednají nespravedlivě a nemilosrdně.

4. **zadržování nebo zkracování mzdy dělníkům**: „Ale mzda, o kterou jste ošidili sekáče, kteří vám požali pole, ta křičí a křik vašich ženců pronikl k sluchu Pána zástupů.“ (Jak 5,4) Zadržováním nebo zkracováním mzdy dělníkům si obtěžuje svědomí, kdo pracujícím zaslouženou mzdu buď vůbec nevyplácí, nebo jim ze mzdy nespravedlivě strhuje, nebo nespravedlivě otálí s výplatou.

Hlavní hříchy

Pýcha, lakomství, smilstvo, závist, nestřídmost, hněv a lenost se nazývají hlavními hříchy, protože každý z nich je pramenem či kořenem mnoha jiných; jsou to vlastně hlavní zlé náklonnosti, jsou to projevy nezkracených tužeb, z nichž vyrůstají další hříchy. Někdo cítí tyto zlé náklonnosti v sobě více, jiný méně. Tyto zlé náklonnosti v sobě cítit není ještě hříchem, poněvadž je to následek dědičného hříchu v každém člověku. Teprve ten se dopustí hříchu, kdo se nechá svést některou z těchto zlých náklonností a přestoupí přikázání Boží nebo církevní. Hlavní hříchy nemusí být vždy těžké, připouštějí i nepatrný předmět. Když se jedná o věc důležitou, člověk se dopouští těžkého hříchu, jedná-li se o věc méně důležitou, dopouští se hříchu lehkého.

1. **Pýcha je přeceňování sebe a nezřízená touha po uznání a cti**. Pýcha (slavomam) znamená nezřízeně dychtit po přednosti, cti a chvále, vypínat se nad jiné, jimi pohrdat a je zesměšňovat, být umíněný a vzdorovitý. Pýcha se začíná jevit, když je někdo neposlušný, když rád o sobě mluví, na sobě si zakládá a jinými pohrdá. Když si někdo myslí, že je lepší než všichni ostatní a že nikoho nepotřebuje, dokonce ani Boha ne. Pyšný člověk někdy pohrdá i Bohem a jeho přikázáními, vyvyšuje se nad jiné, nechce uznat své slabosti a hříchy, chce být vždy jen ctěn a vyznamenáván. Pýchu nazýváme marnivostí či ješitností, když si někdo zakládá na malicherných přednostech; domýšlivostí, když své přednosti přeceňuje (své vědomosti, zásluhy, společenské postavení);

pánovitostí, zpupností, nadutostí a drzostí, když bližními pohrdá a urážlivě se k nim chová. Pýcha je počátek všelikého hříchu. Z pýchy pochází nezřízená sebeláska a chlubitost; dychtění po slávě a žárlivost; pohrdání Bohem, náboženstvím, Církví a bližním; různice, hádky a sváry; vychloubačnost, lživost, přetvářka, žárlivost; zatvrzelost, tvrdošíjnost, neposlušnost a kacířství. Prostředky proti pýše jsou: vzpomínka na vlastní slabost a marnost pozemské slávy, zvláště pak vzpomínka na Ježíšovu pokoru. „Kdo se povyšuje, bude ponížen.“ (Mt 23,12) „Bůh se staví proti pyšným.“ (1 Petr 5,5) „Pýcha předchází pád.“ „Hloupost a pýcha rostou na jednom stromě.“ Odstrašující případy: pyšní andělé, faraó, Goliáš, Aman, farizeové, farizeus v chrámě.

2. Lakomství je nezřízené přilnutí k penězům a pozemským věcem.

Lakota znamená nezřízeně dychtit po zisku, odpírat pomoc potřebným. Lakomství se jeví, když někdo přílišně spoří a skoupě vydává na potřebné věci, nerad půjčuje a dává. Lakomec chce všechno jen pro sebe, nechce se rozdělit. Z lakomství pochází nepokoj srdce a přílišná péče o časné věci; lest a podvod; nespravedlnost, zrada a křivé přísahy; nemilosrdnost a zatvrzelost srdce. Písmo svaté nazývá lakomství modloslužbou a prohlašuje je za hřích velice hnusný a nebezpečný. „Lakomství je modloslužba.“ (Kol 3,5) Kdo svého jmění opatruje příliš úzkostlivě a vyhýbá se i nejnnutnějším vydáním je lakomec. „Nad lakomce nic není nešlechetnějšího... Nic není větší neřestí než milovat peníze. Neboť takový i svou duši má na prodej.“ (Sir 10,9-10) „Kořenem všeho zla je láska k penězům.“ (1 Tim 6,10) Svatý Klement Maria Hofbauer říkával, že snáze lze nalézt deset kajících Magdalen než jednoho kajícího Zachea. Jak zpozdivle jedná lakomec, naznačil Kristus v podobenství o bohatém člověku. (Lk 12,16-21) Křesťan může mít peníze, ale nesmí k nim lnout celým srdcem. Má si tak počínat, jako by jich neměl. Křesťan má penězi vládnout, ale nebýt jimi ovládán. Zlato je dobrý služebník, ale špatný pán. Z lakomství pochází přílišná péče o časné věci, netečnost ke spáse, podvod, nespravedlnost, zrada, křivá přísaha, vražda, bezcitnost a zatvrzelost. Prostředky proti lakomství: vzpomínka na pomíjející pozemských věcí a myšlenka, jak hanebný a nebezpečný je to hřích. Achab, Jidáš.

3. Smilstvo je dobrovolná záliba ve věcech, které urážejí stydlivost.

Smilstvem jsou nestoudné myšlenky, žádosti, řeči, doteky a skutky. Smilstvo (dychtivost po cizoložství) se projevuje u toho, kdo není stydlivý v myšlenkách, pohledech, slovech nebo skutcích. Smilník vyhledává neslušné časopisy, vtipy, dělá neslušné věci. „Pokud jde o smilství a nečistotu vůbec... ani jejich jména ať se u vás nevyslovují, jak se sluší na věřící.“ (Ef 5,3) „Bůh bude soudit smilníky a cizoložníky.“ (Žid 13,4) Ze smilstva pochází zaslepenost ducha a zatvrzelost srdce; nechuť k Bohu a božským věcem, zvláště k návštěvě bohoslužeb, k modlitbě a přijímání svatých svátostí; svatokrádež; vražda a sebevražda; nevěra a zoufání nad Božím milosrdenstvím. Prostředky proti smilstvu: vyhýbat se špatným společnostem a zlým příležitostem; opatrovat smysly, zvláště oči; často přijímat svaté svátosti; cvičit

se v pokoře, umrtvování těla a sebezápor; pamatovat v pokušení na Boží všudypřítomnost a vzývat Pannu Marii, sv. Josefa a sv. Aloise.

4. Závist je zármutek z předností nebo statků bližních, protože závistivý nechce, aby jej někdo předčil nebo se mu vyrovnal. Závist znamená rmoutit se ze štěstí bližního a radovat se z jeho škody. Závistivý nepřeje druhému pochvaly, úspěchu či daru, prostě žádné dobro. Říká se, že na něho žárlí. Žárlivost je souhrnem toho nejhoršího z hlavních hříchů dohromady. „Dáblou závistí však vešla do světa smrt, a kdo patří k němu, zakusí ji.“ (Mdr 2,24) Ze závisti pochází křivé posuzování, pomluva a nactiutrhaní; nenávisť k bližnímu; radost, když se mu vede špatně; zármutek, když se mu vede dobře; poškozování majetku bližního, vražda. Prostředky proti závisti: vzpomínat si, jaké následky má závist; cvičit se v pokoře a lásce k bližnímu; modlit se. Kain záviděl Ábelovi, bratři Josefovi, Saul Davidovi, farizeové Ježíšovi.

5. Nestřídmost je nemírné požívání jídla, pití a zábav. Přejídat se, neúměrně mlsat, neumět ukončit hru, zábavu apod. Sem spadá i chamtivost, tj. nezřízená touha po majetku. Svätý apoštol Pavel napomíná: „Veďme počestný život jako ve dne; ne v hodováních a pitkách.“ (Řím 13,13) Kdo jí a pije více než je třeba, dopouští se obžerství a opilství. Labužnictvím hřeší, kdo vyhledává jen lepší pokrmy a příliš si zakládá na jejich úpravě. Kdo jí a pije pouze pro rozkoš, převrací řád přírody. Kdo jí častěji, než je třeba, nebo jí a pije bez příčiny v nevhodný čas, takový člověk je mlsný. Kdo je v jídle nedočkavý nebo pokrmy a nápoje hltá, je nezpůsobný. Obzvláště nebezpečné je opilství. Lihoviny jsou jed, a někteří lidé přece po nich baží. U alkoholiků dostavuje se brzy tělesná sešlost s hojnými chorobami, je narušena a zeslabena duševní činnost, následuje sešlost morální, rozpustilost, nestydatost a smilstvo; hádky a sváry; utrácení času a jmění, předčasná smrt. Následky nestřídmosti v pití přecházejí i na potomky. Potomstvo opilců je slabé a nemocné. Velmi často jejich děti propadají choromyslnosti, nezřídká u nich nalézáme také mravní zvrhlost a náklonnost k trestným činům. „Dejte si pozor, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a pozemskými starostmi.“ (Lk 21,34) Z nestřídmosti pochází: nevázanost mravů, hříchy proti čistotě, zanedbávání povinností, mrhání majetkem, poškozování zdraví a duševních schopností, hádky a sváry, ohrožování života a zdraví bližních. Lidé za časů Noemových, Izraelité na poušti, Holofernes, Baltazar.

6. Hněv je nezřízené rozčilení mysli spojené se touhou po pomstě. Zlobit se na druhého a nechtít mu odpustit. Hněvivost projevuje, kdo je netrpělivý a nedůtklivý, kdo hned vyhrožuje a nadává. „Daleko ať je od vás každá zahořklost, prchlivost, hněv, hádání, nactiutrhaní a všechny druhy špatnosti.“ (Ef 4,31) Z hněvu pochází nevole a zmatenost mysli; nadávání a nactiutrhaní, nenávisť a nepřátelství, zabití a vražda. Prostředky proti hněvu: vzpomínka na smutné následky hněvu a na Ježíšovu tichost. „Když se totiž člověk rozzlobí, nedělá, co je před Bohem spravedlivé.“ (Jak 1,20) Z hněvu

pochází: zatemnění mysli, klení, nadávky, nactiutrhaní, nenávisť, zabití, vražda. Ezau, Saul, Aman, syrský Antioch. Hněv, který vychází za spravedlivé příčiny a nevybočuje z mezí, není hříchem. Nazývá se hněvem spravedlivým. „Ani když se rozhněváte, nenechte se strhnout ke hříchu. Slunce ať nezapadá nad vaším hněvem.“ (Ef 4,26) Mojžíš, Pán Ježíš v chrámě.

7. Lenost je dobrovolná nechuť k plnění povinností (služby Bohu a péče o duši) pro námahy a obtíže spojené s nimi. Lenost projevuje, kdo ráno nechce vstávat, vstává pozdě, kdo se oddává zahálce, kdo své povinnosti koná jen ledabyle, nedělá úkoly, z pohodlnosti nikomu nepomůže... „Zahálka učí mnohé špatnosti.“ (Sir 33,28) Leností je liknavost a nedbalost v náboženských povinnostech, v práci, v učení, maření času. „Jdi k mravenci, lenochu, dívej se, jak žije, ať zmoudříš.“ (Př 6,6) Podobenství o hřivnách (Mt 25,13). „Kdo nechce pracovat, ať nejí.“ (2 Sol 3,10) Z lenosti pochází zanedbávání povinností k Bohu, k sobě i k bližním; zanedbávání modlitby, bohoslužeb a přijímání svatých svátostí; hříšné myšlenky a žádosti, podvody, krádeže, nespokojenost se životem; truchlivost a malomyslnost, nekajícnost a zoufalství. Prostředky proti lenosti: vzpomínka na Ježíšovu pracovitost, na odměnu práce a na nebezpečí spojená se zahálkou.

Protože hlavní hříchy jsou zdroj tolika hříchů a mnohdy vedou i k nekajícnosti a věčné záhubě, je třeba je potlačovat hned v zárodku. Učme se proto krotit své sny již v mládí, neboť ze zkušenosti je známé, že v mladším věku lze je zkrotit ještě s nevelkým úsilím. Jak snadná a příjemná je vytrvalost. Kdo však si příliš volně hová, připíná si těžká pouta, kterých se později zbaví už nesnadno.

Pýcha

V Kristově době žil takový farizej tak ctnostně, že by mohl být krásným příkladem pro mnohého katolíka: Kdopak se dvakrát týdně postí? Kdo dává pravidelně desátek ze svých příjmů na dobré účely? A pak jak se farizej modlí: „Bože, děkuji ti.“ Modlitba díky je Pánu Bohu zvláště milá. A přece, všechny jeho ctnosti nestály za nic, ba naopak staly se příčinou zavržení, protože je ničila a otravovala pýcha, která patří k nejhorším hříchům. Avšak mohl by se někdo z nás chlubit: „To se mne netýká, já pyšný nejsem!“? Jenže pozor! Už tato věta naznačuje, že pyšný jsi. Pýcha se totiž dokáže tak mistrně skrývat, že mnohý celý život nepozná, jak tento hřích bují v jeho duši. Proto jako stopaři musíme jít pozorně a ve svém srdci hledat stopy skryté pýchy. Farizeové konali mnoho dobrých skutků, ale aby byli chváleni od lidí. Copak tomu dodnes také tak nebývá? Veliké obnosy se dávají na dobré účely, ale musí to být v novinách..., tedy pro lidskou chválu. Pán Ježíš říká: „Mají už svou odměnu.“ A co děláme, když se nám něco nepodaří, když máme neúspěch? Poddáváme se malomyslnosti a dobrou věc opouštíme: „To bych byl hloupý, abych se namáhal, když za svou práci ještě dostanu vynadáno.“ Vidíte, zde je uražená pýcha. Kolik dobrých skutků by bylo vykonáno, kdybychom neměli strach před posměchem! Mnohý nejde do kostela na mši svatou, nejde ke svaté zpovědi, ke

svatému přijímání..., protože se bojí, co by tomu lidé řekli. A naopak, kolik zlých věcí se vykoná, protože jiní to také tak dělají, a že by se smáli, kdybys to také tak nedělal: smáli by se ti, kdybys nešel do hospody, kdybys se neoblékla podle neslušné módy..., a proto to děláš jako ostatní.

A co ta naše slova! Kolik pýchy se jeví v nich! Tolik o sobě mluvíme a jak dokážeme omlouvat své chyby! Farizejové dávali almužnu, aby byli chváleni, avšak oni řekli: „Dáváme almužnu veřejně, aby lid měl na očích dobrý příklad.“ Pána Ježíše nenáviděli a omlouvali se tím, že to činí z lásky k vlasti, neboť tento člověk náš národ přivede do záhuby. Neomlouváme my podobně své hříchy? Ano, hněvali jsme se, ale to ten druhý mne přivedl k hněvu. Já přece nemohu za to, že mne jiný svedl ke hříchu. Adam to svádí na Evu, Eva na hada, ale nikdo neřekne, jak nás tomu učí Církev: „Má vina, má veliká vina!“ A co se namluvíme jen o dobrých činech. Leckdo se přímo chvástá, někdy jemněji a i skrytě vypravuje, co jej to stálo práce, než se mu to či ono podařilo, jenže s tajným přáním, aby se lidé dozvěděli, že vykonal nějaké dobré dílo. A kolik je zde pýchy, když se mluví o jiných! Když například dal někdo nějakou větší almužnu, tak se o tom mluví: „Tomu se to lehce dává, vždyť on má z čeho.“ Jiný zase řekne: „Dříve nebýval tak štědrý.“ A zase jiný: „On ví, proč to asi udělal.“ Čtvrtý to kritizuje: „Však on to jiným způsobem dostane zase nazpět.“ Takhle se často mluví. Nemluvíme o dobrých skutcích našich bližních také my?

Nejtěžším stopováním je pohlédnout do nitra duše a tam nalézt a zničit pýchu, tohoto našeho odvěkého nepřítele. Pán Ježíš nám pomáhá, když mluví v evangeliu k těm, kteří v sebe příliš důvěřovali. Tady je třeba zdůraznit slovo „v sebe“, neboť důvěra v Boha je přece dobrá. Pyšný je sám se sebou spokojen, „vždyť všechno dělám dobře.“ Ve Zjevení svatého Jana říká vlašný: „jsem bohatý, ano zbohatl jsem a ničeho nepotřebuji.“ Pyšný už netouží po větší dokonalosti a to je smrt duchovního života. A naopak, když pyšný hřeší, má hroznou lítost, ba přímo zoufalou lítost, avšak nelituje proto, že urazil Boha, nýbrž proto, že on, tak dokonalý, takto klesl, je z toho zahanben. Proto taková lítost před Bohem neplatí a od hříchů neočistí, nýbrž vede k záhubě a k zoufalství. Z falešné sebedůvěry pochází to, co činil farizej v chrámě: povyšoval se nad druhé – „Já jsem lepší než ti druzí.“ Mnozí křesťané také tak činí a dokonce se horší, kdyby jim to někdo vytýkal. Říkají: „Vždyť je to pravda. Já jsem poctivý, jiný toho velmi mnoho zpronevěřil, přece nemohu říci, že on je lepší než já. Já pilně pracuji a onen lenoší a hýjí, přece nemohu říci, že jsem horší než on!“ Co na to říci? Podle lidského soudu to může být pravda, ale Pán Bůh soudí jinak. Bůh je spravedlnost sama. On ví všechno, on také ví, co onoho hříšníka omlouvá, třeba se dědičně zatížen, viděl špatný příklad rodičů. Bůh ví, že tys měl dobré rodiče, nábožensky jsi byl vychován, a proto ten druhý může být před Bohem lepší než ty, vždyť Kristus říká: „Komu bylo mnoho dáno, od toho bude mnoho požadováno.“ Protože nevím, kolik druhým bylo dáno, ale vím, že mně od Boha bylo dáno mnoho, v žádném případě nesmím s druhými porovnávat, ale s celníkem musím říci: „Bože, buď milostiv mě

hříšnému!“

Chceme-li stopovat pýchu, musíme se zeptat: „Co cítím, když jsou jiní chváleni, ačkoli vykonali méně než já? Co cítím, když jiní mají úspěchy, ač se snad namáhali méně než já?“ Cítím zármutek, závist? Tak poznávám, že moje vnitřní pýcha ještě neodumřela, a že musím ještě mnoho pracovat na sobě, abych těmto pocitům závesti nepovoloval. A naopak: když někdo má neúspěch, když je zahanben, nemám z toho škodolibou radost? To by znamenalo, že moje pýcha dosud ještě není zkrocena. Tu vidíme, jak pýcha je mnohotvárná a jak se dovede skrývat. Abychom se rozhodli k ráznému boji proti pýše, musíme uvažovat, jak veliký a ošklivý je to hřích. Pýcha byla prvním hříchem na nebi (Lucifer) a prvním hříchem na zemi, neboť zlý duch našim prarodičům sliboval: „Budete jako Bůh.“ Avšak Duch svatý říká: „Pýcha je počátkem všech hříchů.“ Z ní vznikla všechna zkáza. Svatý farář arský říká: „Pýcha je růženec všech neřestí.“ Není to těžké dokázat, vždyť to každý zná ze své vlastní zkušenosti i z dějin lidstva. Pyšný neštítí se lži, nactiutrhaní, pomluv, ba ani křivé přísahy. Kolik zlomyslnosti bývá už jen v dítěti! Z pýchy vyrůstá nenávisť. To vidíme na farizejích. Jejich nenávisť se stupňovala, že se nestyděli ani vraždy toho, na němž nemohli nalézt sebemenší viny.

V čem záleží zloba hříchů pýchy? Na to odpovídá svatý farář arský: Víím, že všechny hříchy urážejí Boha a zaslouží si věčný trest: lakomec, který zdraví, čest, ano i život obětuje, aby jen nashromáždil bohatství, bezpochyby uráží Boží Prozřetelnost, která nám slíbila, že se o nás bude starat. Opilec, který ztratí rozum a ponižuje se pod zvíře, uráží Boha, který mu přece dal všechny věci, aby jich užíval k dobrému. Smilník proměňuje chrám Ducha svatého v peleš lotrovskou. To jsou hříchy, jichž tresty nemůže vypovědět žádný jazyk, avšak tyto hříchy jsou vzdáleny od pýchy tak jako nebe od země. Kdo se dopouští těchto hříchů, ruší Boží přikázání a zneužívá Božích dobrodiní. Avšak pyšný jedná, jako by mu nebylo dost pohrdat přikázáními svého Pána, on přímo útočí na Boha, chce vrazit dýku do jeho Srdce, chce jej shodit s trůnu, šlapat jej nohama a zaujmout jeho místo. Pyšný olupuje Pána Boha o čest, která patří jenom Bohu. Bůh říká: „Já jsem Hospodin. To je mé jméno. Svou slávu nikomu nedám, svou chválu nepostoupím modlám.“ (Iz 42,8) Pyšný se tedy dopouští svatokrádeže. Nedivme se, že Pán Bůh na takový hřích odpovídá tím, že odnímá takovému člověku svou milost. Svatý Jakub (4,6) říká: „Bůh se staví proti pyšným, ale pokorným dává milost.“ Co však zmůže člověk bez Boží milosti? „Kdo může o sobě říci, že jsi něco víc? Máš něco, co bys nedostal? A když jsi dostal, proč se vychloubáš, jako bys to nedostal?“ (1 Kor 4,7) Pán Ježíš nás ujišťuje: „Beze mne nemůžete dělat nic.“ (Jan 15,5)

Pýcha člověka olupuje o zásluhy. Pravdivá jsou slova Panny Marie: „Rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně. Mocné sesadil s trůnu a ponížené povýšil.“ (Lk 1,51-52) Co dělat, abychom pýchu přemohli? Jděme do hloubky. Poznejme, že všechno dobré máme od Boha, a pak uznáme pravdivost Kristových slov: „Když jste vykonali všechno, řekněte: jsme neužiteční

služebníci.“ Často rozjímejme o pokoře Pána Ježíše a jeho svatých. Nenalezneme světce, který by nevynikal pokorou; a naopak, kdyby někdo měl všechny ctnosti, kdyby i zázraky dělal, avšak neměl pokory, není světcem! Cvičme se v pokoře. Především děkujeme Bohu, když na nás pošle nějaké pokoření, nebo když se nám stane nějaká křivda. Bez nutné potřeby nemluvme o sobě. Často prosme o pokoru. Pravá modlitba už sama o sobě je výrazem pokory, neboť nečekáme vyslyšení pro naše zásluhy, nýbrž pro zásluhy Pána Ježíše. Svatý Augustin se modlil: „Bože, dej ať poznám tebe, abych tě více miloval; dej, ať poznám sebe, abych sebou více pohrdal.“

Hlavní ctnosti

Chceš mít otužilé tělo a silné svaly? Pak nestačí dobře jíst, je třeba také pravidelně pracovat, pěstovat zdravý sport a cvičit. Chceš mít silnou duši? Tak je třeba nejen se modlit, chodit na mši svatou, ke svaté zpovědi a k svatému přijímání, nýbrž je nutné v sobě přemáhat, co je zlé, a cvičit se v tom, co je dobré. Tak budeš odkládat špatné vlastnosti a budeš získávat pohotovost konat ochotně dobré a staneš se ctnostným. Ctnost se řekne latinsky virtus a to znamená síla: jen ctnostný je silný! Získávej ctnosti, tak budeš posilovat svou duši do životního zápasu. Přitom pamatuj na slova svatého apoštola Pavla: „Tělesné cvičení je užitečné k málu, zbožnost však je užitečná ke všemu.“ (1 Tim 4,8)

Vášně jsou city, vzrušení nebo hnutí smyslnosti, které pobádají jednat nebo nejednat podle toho, co se pociťuje nebo co si člověk představuje jako dobré nebo špatné. Hlavní jsou láska a nenávisť, touha a strach, radost, smutek a hněv. Hlavní vášně jsou láska vyvolaná přitažlivostí dobra. Nemiluje se nic jiného než dobro, buď pravé, nebo jen zdánlivé. Vášně, jako hnutí smyslů, nejsou samy v sobě ani dobré ani špatné. Jsou dobré, když přispívají k dobrému jednání; jsou špatné, jestliže k dobrému nevedou. Mohou být ctností nebo se zvrátit do neřesti.

1. Pokora (opak pýchy) je ctnost, která lásku člověka usměrňuje ke správnému chápání jeho osobní důležitosti a velikosti: Pánu Bohu přičítáme vše dobré, uznáváme svou závislost na něm, vlastní slabost a hříšnost, a proto se před ním rádi ponížujeme, „neboť Bůh se staví proti pyšným, ale dává milost pokorným.“ (1 Petr 5,5) Pokorou nechceme být ani víc, ani se více zdát, než skutečně jsme. Pokora nás vede ke správnému oceňování sebe, k opravdové sebeúctě i k úctě našich bližních. Čím bychom byli bez Boha, bez rodičů, bez pomoci jiných lidí? „Kdo může o sobě říci, že jsi něco víc? Máš něco, co bys nedostal? A když jsi dostal, proč se vychloubáš, jako bys to nedostal?“ (1 Kor 4,7) Nikdo také není bez hříchu. „Řekneme-li, že hřích nemáme, klameme sami sebe a není v nás pravda.“ (1 Jan 1,8) Pokorný člověk má hlubokou úctu k Bohu, ochotně přiznává své hříchy, je poslušný, uctivý a zdvořilý, nechlubí se, nevyvyšuje se nad jiné, ochotně uznává přednosti nebo zásluhy bližních.

Proti pokoře se prohřešuje člověk nedostatkem, tj. sebepřeceňováním,

pýchou, která si přičítá vyšší hodnotu než člověk má; co má, nepřičítá Bohu, původci všeho dobra, nýbrž svým vlastním silám. Upřílišněním se pokoře protiví člověk cynismem, který člověka činí necitelným ke všem mravním hodnotám a má zvrácenou zálibu v pohrdání sebe a nakonec vším. Příklady: Abraham (Gn 18,27), publikán (Lk 18,13), svatý Pavel (1 Kor 15,8-9), ale zvláště náš Spasitel a jeho svatá matka, Panna Maria. Ježíš Kristus v chudobě se narodil, chudě žil, nad nikoho se nevyvyšoval, apoštolům umýval nohy a za naši spásu umíral potupnou smrtí. Pod prostou způsobou chleba přebývá mezi námi a podává se za pokrm našich duší.

2. Štědrost (opak lakomství) je ctnost, kterou jsme ochotni ze svého majetku udílet nuzným a přispívat k dobročinným účelům. „Kdo dává chudému, nebude mít nedostatek.“ (Př 28,27) „Dávejte, a dostanete: míru dobrou, natlačenou, natřesenou a vrchovatou vám dají do klína. Neboť jakou měrou měříte, takovou se naměří vám.“ (Lk 6,38) „Získávejte si přátele z nespravedlivého mamonu, abyste - až ho nebude - byli přijati do příbytků věčných.“ (Lk 16,9) Příkladnou štědrostí jsou známi: zvláště Tobiáš, král Šalomoun, chudá vdova a první křesťané: „Prodávali všechn svůj majetek a dělili ho mezi všechny, jak kdo potřeboval.“ (Sk 2,45)

3. Čistota (opak smilstva) je ctnost, která ovládá a řídí všechny smyslové žádosti, které urážejí stydlivost. „Blahoslavení čistého srdce, neboť budou vidět Boha.“ (Mt 5,8) „Slyšeli jste, že bylo řečeno: Nezcizoložíš. Ale já vám říkám: Každý, kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil ve svém srdci.“ (Mt 5,27-28) „Očist' me se od každé poskvrny těla i ducha, stále více s Boží bází pokračujme ve svatosti.“ (2 Kor 7,1) „Ti, kdo náležejí Kristu Ježíši, ukřižovali svoje tělo i s jeho vášněmi a žádostmi.“ (Gal 5,24) „Vždyť v něm si nás vyvolil ještě před stvořením světa, abychom byli před ním svatí a neposkvrnění v lásce.“ (Ef 1,4) „Neboť to je vůle Boží: vaše posvěcení! Zdržujte se smilství; naučte se každý držet svoje tělo ve svaté kázni a počestnosti, ne ve chtivé žádostivosti jako pohané, kteří neznají Boha.“ (1 Sol 4,3-5) Jako příklad nám poslouží Josef Egyptský (Gn 39), Zuzana (Dan 13), zvláště pak Panna Maria a svatý Josef; svatá Anežka Římská, svatý Václav, svatý Alois...

4. Přejícnost (opak závisti) je ctnost, kterou přejeme našim bližním všechno dobré, těšíme se z jejich blaha a napomáháme k němu. „Skvělého hostitele bude chválit každý ret, bude to věrohodné svědectví o jeho štědrosti. Proti skoupému však bude město reptat; svědectví o jeho lakotě bude přísné.“ (Sir 31,23-24) „V bratrské lásce se navzájem mějte srdečně rádi, v uctivosti předcházejte jeden druhého. Radujte se s radujícími, plačte s plačícími.“ (Řím 12,10.15) Mnohé příklady máme v Abrahámovi a v knihách Rút a Tobiáš.

5. Strídmost (opak nestřídmosti, opak opilství je **strízlivost**) je ctnost, kterou zachováváme správnou míru v požívání pokrmů a nápojů (zvláště opojných), aby člověk byl živ a způsobilý k práci svého povolání. „Co ti předloží, pojídej jako člověk, nejez hltavě, aby ses nezprotivil.“ (Sir 31,16)

„Kdo se nepřecpává, má zdravý spánek, ráno vstává se svěží myslí.“ (Sir 31,20)
„Nebud' nenasytý při žádném hodování a neoddávej se cele jídlu. V hojnosti pokrmů číhá nemoc a nestřídmost má blízko k nevolnosti. Mnozí skonali pro nestřídmost; kdo se umí ovládat, prodlouží si život.“ (Sir 37,29-31) Daniel a jeho přátelé Ananiáš, Misael a Azariáš si ve službě u babylónského krále Nabuchodonosora vyžádali k jídlu jen zeleninu a k pití vodu, které jim více prospívaly než jinochům, kteří jedli královské lahůdky (Dan 1); svatý Jan Křtitel, Předchůdce Páně, se na poušti živil kobyčkami a medem divokých včel (Mt 3,4); „Dejte si pozor, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a pozemskými starostmi, aby vás den soudu nezastihl znenadání.“ (Lk 21,34)
„Nesmíme se tedy oddávat spánku jako ostatní, ale naopak: zůstaňte bdělí a střízliví. Neboť ti, kdo spí, spí v noci, a kdo se opíjejí, opíjejí se v noci. My však, kteří patříme dni, bud'me střízliví, odění pancířem víry a lásky a přilbou naděje ve spásu.“ (1 Sol 5,6-8) „Starší muži mají být střídmí, vážní, umět se ovládat, zdraví ve víře, lásce a trpělivosti.“ (Tit 2,2) „Mějte ochotnou mysl, na věci se dívejte střízlivě a celou svou nadějí upněte k tomu Božímu daru, kterého se vám dostane, až se zjeví Ježíš Kristus.“ (1 Petr 1,13) „Buďte střízliví a bděte, protože váš protivník ďábel jako řvoucí lev obchází a hledá, koho by mohl zhltnout.“ (1 Petr 5,8)

6. Tichost, mírnost (opak hněvu) **je ctnost, kterou potlačujeme všechnu mstivost a mírníme veškerá hnutí nespravedlivého hněvu a nevole.**
„Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou zemi za dědictví.“ (Mt 5,5) „Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mě, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete pro své duše odpočinek.“ (Mt 11,29) „Kdyby někdo byl stržen náhle k nějakému poklesku, uveďte ho na správnou cestu v duchu mírnosti; jste přece lidé duchovní!“ (Gal 6,1) „Buďte všestranně pokorní, mírní a trpěliví; snášejte se navzájem v lásce a horlivě se snažte zachovávat jednotu ve smýšlení, spojení poutem pokoje.“ (Ef 4,2-3) „Jako od Boha vyvolení, svatí a milovaní projevujte navenek milosrdné srdce, dobrotu, pokoru, mírnost a trpělivost.“ (Kol 3,12) „Usiluj o spravedlnost, zbožnost, víru, lásku, trpělivost, mírnost.“ (1 Tim 5,11) „Ať nikoho neurážejí, ať nejsou hádaví, ale ať se chovají přívětivě a všem lidem ať projevují všemožnou mírnost.“ (Tit 3,2) „Odložte všechno, co je špatné, všechno, v čem se zlo dere dopředu, a v tichosti buďte vnímaví pro slovo, které do vás bylo vloženo jako semeno a může zachránit vaši duši.“ (Jak 2,21) Za příklad mohou posloužit Josef Egyptský, svatý Štěpán, mučedníci.

7. Horlivost (opak lenosti) **je ctnost, která nás činí ochotnými konat všechno, co pomáhá k Boží oslavě a k naší spáse.** „Stravuje mě horlivost pro tvůj dům.“ (Žl 69,10) Matatiáš rozhorlil se do hloubi duše a horlil pro Zákon (1 Mak 2); „Správně, služebníku dobrý a věrný. Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím. Pojd' se radovat se svým pánem.“ (Mt 25,21); horlivý byl sám Pán Ježíš, apoštolové, svatý apoštol Pavel, který také vybízí: „V horlivosti neochabujte, duchem buďte horliví, služte Pánu.“ (Řím 12,11); „O jedno mi jde: nedbám na to, co je za mnou, ale ženu se k tomu, co je přede mnou. Běžím k cíli

za vítěznou nebeskou odměnou, ke které nás Bůh povolal skrze Krista Ježíše.“ (Flp 3,13-14); „Znám tvé skutky: nejsi ani studený, ani horký. Kéž bys byl studený nebo horký! Takto však, protože jsi vlažný, ani horký, ani studený, vyplivnu tě z úst.“ (Zj 3,15-16); mnozí svatí, například svatý František Xaverský.

Pokora

Všichni odsuzujeme farizejskou pýchu, avšak začne-li se mluvit o ctnosti pokory, mnohý to nese s nelibostí a myslí si: „To není nic pro moderního člověka. Dnes přece potřebujeme lidí sebevědomých a energických, kdežto pokorný je slaboch, který nedokáže podniknout nic velkého, nesmí vidět své dobré vlastnosti, musí se přetvařovat a ponižovat.“ Kdo takto smýšlí o pokoře, která je základem všech ctností, ten ji opravdu obrátil naruby. Co je to vlastně pokora? Velká svatá Terezie z Avily říká: „Pokora je pravda.“ Tedy pokorný člověk vidí mnohem více než pyšný, vidí i své dobré vlastnosti, i své dobré činy, ale nezůstává jen u nich, nýbrž jde mnohem dále do hloubky a vidí, že všechny schopnosti máme od Boha a že bez Boží milosti nic se nesvede. Svatý Pavel napsal: „Pracoval jsem více než jiní,“ avšak za svou práci nepřisuzuje čest sobě, nýbrž Bohu: „Boží milostí jsem, co jsem!“ Kdežto pyšný klame sám sebe a přičítá si zásluhy, kde vskutku je Boží působení a milost, proto Bohu krade patřičnou čest. Kdo však pozná, že všechno dobré má od Boha, vzdává Bohu náležitou čest. Naše pýcha často druhé soudí a odsuzuje: „Bože, děkuji ti, že nejsem jako ti ostatní.“ Pokorný však zná pravdivost Kristových slov: „Komu bylo více dáno, od toho bude i více žádáno.“ Jelikož neví, kolik milostí jeho bližní obdržel, ví jenom, že on sám obdržel milostí mnoho, proto nikdy nesoudí a nikdy se nevyvyšuje, nýbrž říká se svatými: „Kdyby tento hříšník obdržel tolik milostí jako já, jistě by byl mnohem dokonalejší než já.“

Pokorným se vytýká, že nemají energie, že jsou slaboši, a právě toto slovo „slaboch“ moderní člověk nerad slyší. My však můžeme dokázat pravý opak: Pyšný je slaboch, kdežto pokora je pramenem energie. Sice se zdá, že pýcha a marnivost popuzují k velkým činům, které vykonává pyšný člověk, aby byl od lidí chválen. Avšak ani nemusíme vůbec hledět k ceně takových skutků vykonaných z pýchy, neboť „už mají svou odměnu.“ Pravá velikost a energie se ukazuje teprve v neúspěchu. A zde vidíme, jak pyšný člověk ztroskotá na celé čáře. Zanechá všeho, někdy i život zahodí, poněvadž se bojí zahanbení. Naopak, podle učitelů duchovního života, dostane se člověk k pokoře tím, že se osvobozuje sám od sebe, od své sebelásky, umíněnosti a tvrdohlavosti. Avšak duše nemůže zůstat prázdná; čím více se osvobozuje od sebe, tím více je naplněna Bohem. Taková pokorná duše na všechno hledí Božím okem, proto má mnohem větší rozhled; ve vůli pokorného je vůle Boží, a proto pokorný jedná s Boží energií; pokorný nemá důvěru v sebe, ale důvěru v Boha, proto jeho důvěra převyšuje každou důvěru lidskou. Nedivme se proto, že právě pokorné duše v dějinách Církve vykonaly tak veliké skutky, jako svatý František z Assisi; Terezie z Avily provedla reformu celého řádu; otec

Kottolengo zřídil charitativní ústavy; svatý Jan Bosko prováděl sociální a mravní péči o mládež; byl tak podnikavý, že jeho přátelé ho chtěli zavřít do ústavu pro choromyslné, což se jim zdařilo tak, že sami v tom ústavu museli sedět a prosit za vysvobození.

Jen pokorný může vykonat opravdu veliké věci, protože se obrací k pramenům síly, k Bohu, a Bůh ho vyslyší, jak říká Písmo svaté: „Bůh se staví proti pyšným, ale pokorným dává milost.“ (Jak 4,6) Svatá Terezie řekla hluboké a pravdivé slovo: „Pokora je balzám pro rány duše.“ Hřích duši zraňuje a jak ji pak zahojit? Pyšný buď neuznává svou chybu nebo propadá zoufalství a tím svoji duši zraňuje ještě více. Avšak pokorný poznává a doznává svou chybu, lituje ji, ale neztrácí důvěru v dobrého Boha, a tak je brzy vyléčen z rány své duše. Pokora je základem všech ctností. Svatý farář arský Jan Maria Vianney řekl: „Podívejte se, jak děti sázejí větvičky do písku, a pak tleskají rukama a radují se, že mají krásnou zahrádku. Stačí však jen, že maličko zafouká vítr a celá zahrádka je ta tam. Tak je to se ctnostmi bez pokory.“ Plně chápeme, že tomu je tak, neboť pýcha kazí každý dobrý skutek a i každou ctnost dělá bezcennou. Kdyby někdo rozdál všechnen svůj majetek chudým, kdyby dělal i zázraky, ale to všechno proto, aby byl od lidí chválen, nebyly by jeho ctnosti ctnostmi. Ze ctnosti pochází radost, jako ze hříchu pochází zármutek. Zvláště závist je morem radosti. Avšak pokorný nezávidí, nýbrž se raduje, když někdo jiný vykonal něco dobrého. Svatý Jan Křtitel se radoval, že je ctěn Kristus. Svatý Pavel říká: „Jenom když je hlásán Kristus.“ V knize Následování Krista čteme: „V srdci pyšného panuje samá žárlivost a hněv, ale hojný pokoj je u pokorného.“

Svatá Terezie z Avily napsala mnoho náboženských spisů a když se dozvěděla, že mnozí tyto její spisy opisují a jiným dávají ke čtení, napsala: „Mám z toho radost, že moje spisy jsou rozšiřovány, protože se tím šíří Boží čest a spása duší.“ Vidíme tedy, jak líbezná je ctnost pokory. Kdo by ji netoužil dosáhnout! A jak ji dosáhneme? Pýcha a nevědomost jsou rodné sestry, proto hledme víc a více poznávat Boha. Čím hlouběji vnikneme do Božích pravd, tím více nás pronikne světlo pokory. Často se svatým Augustinem prosme: „Bože, dej, ať poznám tebe a ať také dobře poznám sebe!“ Jak jen pokorný byl náš Spasitel Ježíš Kristus! Svatý Pavel nás napomíná: „Mějte v sobě takové smýšlení, jaké měl Kristus Ježíš: ačkoli má božskou přirozenost, nic nelpěl na tom, že je rovný Bohu, ale sám sebe se zřekl, a stal se jedním z lidí. Byl jako každý jiný člověk, ponížil se a byl poslušný až k smrti, a to k smrti na kříži.“ (Flp 2,5-8) Také rozjímejme o pokoře svatých a světic Božích. Ač se svatí v různých ctnostech liší, v pokoře vynikali všichni. Hlavním prostředkem k dosažení pokory je modlitba, proto často prosme: „Ježíši tichý a pokorný srdcem, učiň naše srdce podle Srdce svého!“ A i my též nalezneme pokoj, jakého svět nemůže dát ani vzít, pokoj, který nebude nikdy ničím otřesen, ale který zůstává navěky.